

Raadsvoorstel Opiniërend

Vervolgonderzoek ISG en GOM

aan: de raad van de gemeente Teylingen

datum voorstel: 23 augustus 2021
datum raadsvergadering: 23 september 2021
portefeuillehouder: Presidium
behandelend ambtenaar: M.J. van Egeraat
e-mailadres: m.vanegeraat@raadteylingen.nl

Het presidium stelt voor:

1. Een oordeel te vormen over de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het onderzoeksrapport;
2. Per aanbeveling een voorstel te doen voor het wenselijke vervolgproces en wie dat zou moeten uitvoeren;
3. De raadswerkgroep ISG-GOM te vragen dat samen met de griffie verder uit te werken naar een besluitvormend raadsvoorstel.

Inleiding

Sinds eind 2018 zijn bij raadsleden van de gemeente Teylingen vragen ontstaan over de werkwijze, governance en resultaten van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (hierna: GOM). De GOM is een regionale uitvoeringsorganisatie die handelt binnen het kader van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (hierna: ISG-beleid). Binnen de gemeenteraad is behoefte aan meer inzicht in de effecten van het ISG-beleid en of de resultaten die GOM behaalt overeenkomen met de gestelde doelen zoals geformuleerd in het ISG-beleid.

In 2020 heeft de rekenkamercommissie van de gemeente Teylingen onderzoek gedaan naar de beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeenteraad op de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM). Dit heeft geresulteerd in het rekenkamerrapport 'Grip op de GOM'. De aanbevelingen in het rapport richten zich op hoe de gemeenteraad beter in positie kan komen voor wat betreft zijn kaderstellende en controlerende rol.

De gemeenteraad van Teylingen wenst nu, als vervolg op het onderzoek van de rekenkamercommissie, een zo volledig als mogelijk beeld te krijgen van de effecten van het ISG-beleid en de uitvoering daarvan door de GOM. De gemeenteraad heeft hiervoor een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren door een extern bureau en heeft de rekenkamercommissie en de raadswerkgroep ISG-GOM gevraagd dit onderzoek te begeleiden.

Het **doel** van het vervolgonderzoek naar de ISG en GOM is inzicht verschaffen in:

- (1) Wat de effecten zijn van het beleid zoals geformuleerd in de ISG, zowel ten aanzien van voorziene bedoelde effecten als onvoorziene onbedoelde effecten.

- (2) In hoeverre GOM als uitvoerende organisatie op een doeltreffende, doelmatige en rechtmatige wijze een bijdrage levert aan gemeentelijke doelen zoals geformuleerd in de ISG.
- (3) De mogelijkheden hoe de gemeenteraad (tussentijds) meer transparant zicht kan krijgen in de effecten van het beleid zoals geformuleerd in de ISG en de wijze waarop GOM daar uitvoering aan geeft.

De belangrijkste **conclusies** uit het vervolgonderzoek zijn:

Kernconclusie 1 – Effectiviteit ISG-beleid (v.w.b. gedeelte GOM)

Het ISG beleid is gericht op het realiseren van integrale gebiedsgerichte opgaven, waarbij effectieve samenwerking tussen overheden en overheden en allerlei partijen uit de samenleving essentieel is. Dit is prijzenswaardig en ook nodig. De opgave waar de bollenstreek voor staat is namelijk door niemand alleen te realiseren.

De Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG) heeft er als planologisch instrument voor gezorgd dat het 1ste klas bollenareaal in de Duin- en Bollenstreek is behouden. Het behouden van 1ste klas bollengrond is een prestatie van de vijf samenwerkende gemeenten. Het ISG-beleid gaat namelijk uit van een integrale gebiedsgerichte opgave en regionale aanpak. Daarmee worden maatschappelijke opgaven in samenhang en over de gehele regio bezien, in plaats van verkokerd vanuit verschillende beleidsterreinen of individuele gemeenten.

Met betrekking tot de realisatie van het doel 'verbeteren van de landschapskwaliteit' is het beeld diffuus, hiervan zijn de resultaten moeilijk te duiden.

Kernconclusie 2 – Hanteerbaarheid en beeldvorming ISG-beleid en beleidsinstrumentarium

Het ISG-beleid en beleidsinstrumentarium is niet voldoende hanteerbaar voor de raad om zijn controlerende rol goed in te kunnen vullen. Daarnaast is het voor de samenleving moeilijk te doorgronden.

Dit speelt vooral daar waar zich lokale belangentegenstellingen voordoen en beleidsinstrumenten worden ingezet die lokaal tegendraads werken aan de ISG-doelen, maar die wel in het licht moeten worden gezien om de regionale doelen van de ISG te kunnen realiseren. Dit ondermijnt het draagvlak voor het ISG-beleid en vertroebelt de beeldvorming over het beleid in ernstige mate. Het belemmert de besluitvaardigheid van de raad en als gevolg daarvan stagneert de uitvoering door GOM.

Kernconclusie 3 – Negatieve bijeffecten ISG-beleid

Negatieve bijeffecten van het ISG-beleid worden onvoldoende slagvaardig opgepakt. Dit ondermijnt het draagvlak voor het ISG-beleid, en de uitvoering daarvan door GOM, nog verder. De signalen van negatieve bijeffecten zijn al lange tijd bekend bij de gemeente maar worden vooral vermeden en/of bestreden, in plaats van te zoeken naar oplossingsrichtingen die juist een bijdrage leveren aan de vitaliteit van de greenport, de vitaliteit van het landschap en de bedrijvigheid in de greenport.

Kernconclusie 4 – Actualisatie ISG-beleid

Het in 2016 herziene ISG-beleid is aan actualisatie toe, mede vanwege de voorgaande conclusies maar ook vanwege verdere ontwikkelingen in de samenleving en voortschrijdend inzicht.

Kernconclusie 5 – Doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid werkprocessen GOM
GOM richt zich in de uitvoering op een aantal selecte doelen van het ISG-beleid, werkt binnen de kaders van dat beleid, voert haar taakvelden naar behoren uit, beheerst de risico's en doet dit met een sober ingerichte organisatie.

Daarbij is er nog wel ruimte voor verbetering rondom:

- De interactiemomenten tussen GOM en de gemeente;
- De eigen grondexploitaties van GOM.

De **aanbevelingen** gaan over:

Aanbeveling 1 (sluit aan op kernconclusie 1 en 2)

De Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG) heeft er als planologisch instrument voor gezorgd dat het 1ste klas bollenareaal in de Duin- en Bollenstreek is behouden. Gegeven dit doel is er een reden om de ISG als planologisch instrument te behouden.

Ontwikkel het echter verder door om het bestuurlijk meer hanteerbaar te maken:

1. Maak het voor de raad een hanteerbaar stuurinstrument door het stellen van evalueerbare doelen en het inzicht in opgaven die daaraan een bijdrage moeten leveren;
2. Met het oog op een slagvaardige besluitvorming en op lokale democratie: ontwikkel en stem regionaal af over een werkwijze hoe besluitvorming rondom de realisatie van regionale gebiedsgerichte opgaven versus lokale opgaven zich tot elkaar zouden moeten verhouden. Zorg daarbij voor een evenwichtig aandeel in de lusten en lasten voor gemeenten als resultaat van het realiseren van regionale doelen;
3. Draag zorg voor een goede en gedeelde informatiepositie voor alle partijen die een bijdrage leveren aan de doelen via het in coproductie realiseren van opgaven.

Aanbeveling 2 (sluit aan op kernconclusie 3 en 4)

Actualiseer het ISG-beleid en de uitvoering daarvan door GOM op basis van voortschrijdend inzicht en ontwikkelingen die zich voordoen in de samenleving:

- Pak negatieve bijeffecten van het ISG-beleid en het beleidsinstrumentarium voor de uitvoering op. Laat dit niet liggen, het ondermijnt het draagvlak voor het beleid. Zoek naar oplossingsrichtingen die een bijdrage leveren aan de realisatie van regionale doelen en die samenwerking stimuleren.
- Speel verder in op ontwikkelingen die zich voordoen met betrekking tot de voortgaande schaalvergroting van bollengebieden elders in Nederland en rondom het realiseren van de klimaatdoelstellingen uit het landelijke Klimaatakkoord.

Aanbeveling 3 (als voorwaarde voor aanbeveling 1 en 2)

Samenwerken betekent ook 'samen werken'. Help elkaar met het doorbreken van impasses, in plaats van deze te laten uitgroeien tot voorslepende 'lokale' kwesties die uiteindelijk de realisatie van regionale doelen in de weg staan.

Aanbeveling 4 (sluit aan op kernconclusie 5)

Verbeter de risicobeheersing rondom de uitvoering van GOM op twee punten:

- De interactiemomenten tussen GOM en de gemeente;
- De eigen grondexploitaties van GOM.

In het onderzoeksrapport leest u de volledig uitgewerkte conclusies en aanbevelingen.

Bestaand kader en context

In juni 2020 is het rekenkamerrapport 'Grip op de GOM', naar de beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeenteraad binnen de GOM, besproken in de raad van de gemeente Teylingen. De gemeenteraad heeft als vervolg hierop in de raad van 15 juli 2020 besloten om een nader onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de effectiviteit, efficiëntie en transparantie van het ISG beleid en de uitvoering daarvan door de GOM. Het externe onderzoek is begeleid door de raadswerkgroep ISG-GOM en Rekenkamercommissie Teylingen.

Financiële consequenties

Aan het aannemen van dit raadsvoorstel zijn geen directe kosten verbonden. Eventuele financiële consequenties zullen bij de uitvoering van de aanbevelingen in beeld gebracht worden.

Aanpak, uitvoering en participatie

Het rapport is voor bestuurlijke reactie aan het college toegezonden. In haar reactie geeft het College aan geen gebruik te maken van bestuurlijk wederhoor en het rapport voor kennisgeving aan te nemen. De raadsbrief met toelichting is bijgesloten.

Hillegom-Lisse-Teylingen (HLT)

Het onderzoek is voor de gemeente Teylingen uitgevoerd in opdracht van de gemeenteraad Teylingen. Het onderzoek beperkt zich tot de effecten van het beleid, en de uitvoering daarvan door GOM, voor zover dit betrekking heeft op het grondgebied van de gemeente Teylingen. Conclusies en aanbevelingen zijn dan ook van toepassing op Teylingen en kunnen niet zondermeer worden geprojecteerd op regionaal niveau (o.a. Lisse en Hillegom). Wel kunnen de bevindingen uit het onderzoek verhelderend werken en een scherp beeld geven van de situatie, en daarmee helpend zijn om het gesprek met de andere samenwerkende gemeenten binnen de regio op een goede wijze te voeren.

Evaluatie

De raadswerkgroep ISG-GOM zal de aanbevelingen verder uitwerken in een besluitvormend raadsvoorstel. Bij de acties zal bepaald moeten worden hoe de evaluatie eruit zou kunnen zien.

Bijlagen en achtergrondinformatie

1. Eindrapport Vervolgonderzoek ISG en GOM (9 juli 2021)
2. Raadsbrief bestuurlijke reactie eindrapport ISG en GOM

Raadsbesluit Opiniërend

De raad van de gemeente Teylingen,
gelezen het voorstel van het Presidium,
gelezen het vervolgonderzoek naar de ISG en GOM,
gelet op de bespreking in de commissie Ruimte,
en gelet op artikel 108 van de gemeentewet,

besluit:

1. Een oordeel te vormen over de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het onderzoeksrapport;
2. Per aanbeveling een voorstel te doen voor het wenselijke vervolgproces en wie dat zou moeten uitvoeren;
3. De raadswerkgroep ISG-GOM te vragen dat samen met de griffie verder uit te werken naar een besluitvormend raadsvoorstel.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 23 september 2021,

Robert van Dijk
Griffier

Carla G.J. Breuer
Voorzitter